

גוב האריות" - קריאת השכמה לאתגרים שבפתח

אודי דקל | 18 באוקטובר, 2022 | גיליון 1651

תופעת "גוב האריות" היא בבחינת איתות נוסף לישראל שלא תוכל "להכיל" את השטחים הפלסטיניים לעולמי עד, וכן ביטוי נוסף להיחלשות הרשות הפלסטינית לקראת היום שאחרי עבאס. מספר תרחישים עשויים לבוע מהמצב הנוכחי: (1) יוזמה הצומחת מלמטה וגורפת את הציבור הפלסטיני לפעולה שתחולל שינוי בהנהגה ובכללי המשחק הקיימים; (2) השתלטות חמאס על ההתארגנות והגברת הטרור והכאוס ביהודה ושומרון; (3) לחץ בינלאומי על ישראל לאפשר עריכת בחירות למועצה המחוקקת ולנשיאות הרשות הפלסטינית. מבצע צבאי "חומת מגן וו" יאיץ את היחלשות הרשות, יעשה אותה כתובת לא רלוונטית להסדרים מדיניים, יפגע באפקטיביות המעטה שעוד נותרה בפעילות מנגנוני הביטחון הפלסטיניים, ינביט קבוצות נוספות של צעירים פלסטיניים המוכנים להילחם בישראל, וכן עשוי להוביל לתרחישים שצוינו. האם ההנהגה הישראלית - מעבר לשיוך מפלגתי - נותנת את דעתה על כך, והאם היא כלל מוכנה להתמודדות המצפה לה?

לאחרונה פועלת בגזרת שכם התארגנות של קבוצת טרור הכוללת עשרות פעילים חמושים, שאינה משויכת לחמאס, לפת"ח/חללי אל-אקצא, או לג'יהאד האסלאמי. חבריה ברובם הם צעירים פלסטיניים, חלקם השתייכו בעבר לפת"ח, לתנזים, לחמאס ולג'יהאד האסלאמי, ביניהם גם בנים לאבות המשרתים במנגנוני הביטחון של הרשות הפלסטינית. לקבוצה זו משויכים מרבית אירועי הירי שבוצעו באזור השומרון בשבועות האחרונים, והיא הגורם העיקרי להסלמה בטרור בגזרה. בחודש ספטמבר נרשם מספר שיא של למעלה מ-34 פיגועי ירי בשומרון וביהודה - הגבוה ביותר זה למעלה מעשור. חלק מהאירועים כוללים ירי מרחוק לעבר התנחלויות, פיגועי ירי על רכבים בצירי תנועה, ירי לעבר עמדות ובסיסי צה"ל ובעיקר היתקלויות באש עם כוחות צה"ל הפועלים בישובים הפלסטינים. ההתארגנות ומרבית פעילותה מתרכזות בשומרון, אך במקרה אחד לפחות נמצא קשר בינה לבין מחבל שהגיע ליפו, חמוש בנשק מאולתר ומטענים, שלמרבה המזל והערנות נעצר בידי כוחות הביטחון טרם פעל.

המניעים העיקריים להתארגנות הם ההתפתחויות בשטח - הפעילות הנמרצת של צה"ל ושב"כ במסגרת מבצע "שובר גלים" בצפון השומרון; חולשת הרשות הפלסטינית והתגברות המאבקים הפנימיים בזירה הפלסטינית לקראת היום שאחרי עבאס. לאלה נוספים אוזלת היד והיעדר מוטיבציה למניעת פיגועים מצד מנגנוני הביטחון הפלסטיניים; המצב הכלכלי הקשה של צעירים פלסטיניים שאינם עובדים בישראל; תפוצה רחבה וזמינות של כלי נשק ותחמושת. הקבוצה מיתגה את עצמה כ"גוב האריות" ("ערין אלאוסוד"-במקור) ואימצה סמלים חדשים - מדים שחורים, סמל המציג שני רובי אמ-16 מוצלבים מעל כיפת הסלע וסרטי דש אדומים

(לסמל שנשקם אינו מופנה כלפי בני עמם – בניגוד למנגנונים). מטרתה הגלויה בהצהרתה - "הליכה בעקבות השהידים" - להתעמת עם חיילי צה"ל הפועלים בערים ובכפרים הפלסטיניים, לשבש את מרקם החיים של המתנחלים ואת הגישה לתפילה בקבר יוסף, וכן לעורר את הציבור הפלסטיני להתקוממות עממית נרחבת.

הקבוצה פעילה מאד ברשתות החברתיות, עורכת קמפיינים בעיקר בטיק-טוק, לצד תיעוד היתקלויות הירי והפצת סרטונים ברשתות בזמן אמת, וקוראת לציבור הפלסטיני להתגייס להגנה על אל-אקצא, ובנוסף לקיים שביתות והפגנות נגד הרשות. לדוגמא, הקריאה לשביתה כללית, לאחר הפיגוע במחסום מחנה פליטים שועפאט, סחפה ברשתות החברתיות מאות פעילים ממזרח ירושלים להתפרעויות אלימות ברחובות, כמו גם לשביתות ברוב אוניברסיטאות שבתחומי הרשות ולשביתת מסחר בערים פלסטיניות. למרות שהקבוצה אינה משויכת לאחד הארגונים או התנועות, היא מצוידת בנשק מוברח ומייצור מקומי, וכנראה מתוגמלת בכספים מחמאס והג'האד האסלאמי.

מעל לעשרה פעילים הנמנים על "גוב האריות" נהרגו בהתקלויות עם כוחות צה"ל, ביניהם מוחמד אל-עזיזי, פעיל פת"ח במקור שהפך עצמאי והיה הכוח המניע להקמת הקבוצה עם אברהים אל-נבולסי. אל-עזיזי חוסל ב-24 ביולי בבית משפחתו. בהמשך חוסל גם אל-נבולסי ואת האחריות על החולייה קיבל מוסעב א-שתייה, אשר הפך מבוקש גם מצד הרשות הפלסטינית מאחר שקיבל סיוע בכסף ובנשק מחמאס. ב-19 ספטמבר הוא נעצר על ידי מנגנוני הרשות באשמה של אחזקת נשק, עבירות מס, קבלת כספים לא חוקיים ופגיעה בביטחון הרשות. למרות התפרצות של מחאות על המעצר, הרשות ממשיכה להחזיק בא-שתייה. נשיא הרשות, מחמוד עבאס, שעדיין דבק בחזונו של "רשות אחת, נשק אחד וחוק אחד", הנחה להביא לפירוק ההתארגנות, כנראה בשיטה המוכרת של שילוב פעיליה במנגנוני הרשות. לפחות 20 פעילים בקבוצה או בני משפחותיהם עצורים בידי מנגנוני הביטחון הפלסטיניים ונתונים למאמצי שכנוע לנטוש את ההתארגנות ולקבל בתמורה משרות ברשות או במנגנונים, תוך הבטחה לחסינות מפני מעצר ישראלי.

לאן כל זה מוביל?

קבוצת "גוב האריות" מהווה מעין זרם מהפכני, צעיר ולוחמני, המתנגד לקו המדיני של הנשיא עבאס, בעיקר לתאום הביטחוני עם ישראל ולשלטון השחיתות של הרשות הפלסטינית. בשלב הנוכחי מתמקדת הקבוצה בעימות מול צה"ל והמתנחלים, אך היא עשויה בהמשך להפוך לאופוזיציה בולטת להנהגת הרשות. הקבוצה זוכה לתמיכה גם בשורות פת"ח, בעיקר מצד המתנגדים לנשיא עבאס ומקורביו – חוסיין א-שייח' ומאג'ד פרג'. על כן, קשה לקבוע בנחרצות כי קבוצת "גוב האריות" היא התארגנות בודדת שתפורק בהמשך. יתכן שהיא נבט ראשון לשורת התארגנויות מקומיות של חוליות טרור עצמאיות, שאינן משויכות לארגונים, אשר תצמחנה ותפעלנה בשומרון, ביהודה ובמזרח ירושלים – שם כבר פועלות קבוצות של צעירים

פלסטיניים, שמלבד השמירה על אל-אקצא, מחוללות אלימות בשכונות הערביות – כפי שאירע במהלך חול המועד של חג הסוכות.

לישראל נוח להתנהל מול הרשות הפלסטינית במתכונתה הנוכחית וגם הפיצול הפוליטי הפנים-פלסטיני מסייע להתמיד בגישה זו, בעיקר משום שמלוא כובד האחריות לניהול חיי האוכלוסייה הפלסטינית אינו מוטל על כתפיה. לצד זאת, מתקיים חופש הפעולה המבצעי-ביטחוני הישראלי בשטחי הרשות הפלסטינית. רוב הציבור הישראלי דבק בתפיסה הגורסת כי אין תכלית לתוכנית מדינית לקראת הסדר וכי 'לנצח נחיה על חרבנו'. גם הציבור הפלסטיני חי במציאות שרווחת בה תחושה של אין מוצא, אין דרך שתבטיח עתיד לאומי טוב יותר ואין הנהגה שאפשר להישען עליה. לכן נוצר הוואקום שלתוכו פורצות קבוצות של צעירים פלסטיניים לוחמניים, שמצליחים לסחוף צעירים נוספים. תכליתם היא להילחם בכיבוש, תוך ניסיון לעורר מחאה עממית. לא זו בלבד שהתארגנות הצעירים גובה מחיר של פגיעה בישראלים ובחיילים, אלא היא גם מחלישה עוד את הרשות הפלסטינית ומערערת את יכולתה להשליט חוק, סדר וציבות בשטחיה.

שר הביטחון בני גנץ אמר בראיון ל-Ynet ב-13 אוקטובר, לאחר ההתפרעויות החמורות במזרח ירושלים כי "מדובר בתקופה מאוד רגישה", אבל הבהיר: "לא איבדנו שליטה... אנחנו מפעילים את כל האמצעים שעומדים לרשותנו ומתגברים ככל שרק ניתן. אנחנו מבצעים פעילות התקפית בשכם, ג'נין ובכל מקום אחר שבו הדבר הזה נדרש". הוא הוסיף: "בסופו של דבר אנחנו נשים את היד על הטרוריסטים האלה. מדובר בקבוצה של כ-30 אנשים, אנחנו צריכים לדעת לפגוע בהם ואנחנו נפגע. החבורה הזו תגיע אל קיצה בדרך כזו או אחרת ואני מקווה שמוקדם ככל האפשר." כמו כן, נשללו היתרי הכניסה לישראל של 164 מבני משפחותיהם של קבוצת "גוב האריות", כך נמסר מטעם מתאם פעולות הממשלה בשטחים.

יתר על כן, בישראל יש הגורסים כי זו העת למבצע "חומת מגן וו". אך מה תהיה תכליתו של מבצע כזה, אם אין לישראל יעד מדיני שמבצע זה אמור לקדם? מה משמעות התמיכה ברעיון שתי המדינות שעליה הצהיר ראש הממשלה יאיר לפיד מעל במת עצרת האומות המאוחדות, ללא מעשים ברוח אמירה זו? שהרי, לא ניתן להכריע שאיפות אתניות, דתיות ולאומיות בכוח הזרוע בלבד. עד עתה, ההישג היחיד מבחינת ישראל הוא היעדר מוטיבציה של הציבור הפלסטיני להתגייס למאבק עממי אלים, מסלים ונרחב. הציבור הפלסטיני מאס בהנהגת הרשות ונואש ממנה, וגם אם הוא רואה חשיבות והישג לאומי בעצם קיומם של מוסדות הרשות, הוא חפץ בשינוי של ממש בראשי ההנהגה ובדפוס פעילותה.

"גוב האריות" הם איתות נוסף לישראל שלא תוכל "להכיל" את השטחים הפלסטיניים לעולמי עד, ושלב נוסף בהיחלשות הרשות הפלסטינית לקראת היום שאחרי עבאס. מספר תרחישים עשויים לצמוח מהמצב הנוכחי: (1) יוזמה הצומחת מלמטה וגורפת את תמיכת הציבור הפלסטיני לשינוי ההנהגה וכללי המשחק הקיימים; (2) השתלטות חמאס על ההתארגנות והגברת הטרור והכאוס ביהודה ושומרון; (3) לחץ בינלאומי על ישראל לאפשר עריכת בחירות

למועצה המחוקקת ולנשיאות הרשות הפלסטינית, כדרך היחידה לשמר את הרשות. מבצע צבאי מסוג "חומת מגן" יאיץ את היחלשות הרשות, יהפוך אותה לכתובת לא רלוונטית להסדרים מדיניים, יפגע באפקטיביות המעטה שנותרה לפעילות מנגנוני הביטחון הפלסטיניים, ינביט קבוצות נוספות של צעירים פלסטיניים שמוכנים להקריב את עצמם בלחימה נגד ישראל, ועשוי להוביל לאחד מהתרחישים שצוינו. האם ישראל – הציבור וההנהגה, מעבר לשיוך מפלגתי – מוכנה לכך, או נותנת על כך את דעתה?

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט